

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 1Sžo/2/2017
Identifikačné číslo spisu: 5014200338
Dátum vydania rozhodnutia: 13.02.2018
Meno a priezvisko: JUDr., Ing. Miroslav Gavalec
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2018:5014200338.4

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací v senáte zloženom z predsedu senátu Ing. JUDr. Miroslava Gavalca PhD. a členov senátu JUDr. Igora Belka a JUDr. Mariána Trenčana, v právnej veci žalobcu: A. C. R., občan Poľskej republiky, r.č.: XXXXXX/XXXX (PESEL: XXXXXXXXXXXXX), bytom E.Ó. Xb/X, XX-XXX L.-L., Poľská republika, za účasti: I. C. G., nar.: XX.XX.XXXX, bytom D. Xb/XX, XXX-XX L.-L., Poľská republika, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa - ústredie, so sídlom Ulica 29. augusta č. 8 a 10, 813 63 Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutí správneho orgánu, na odvolanie žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Žiline zo dňa 29. júna 2016 č.k. 21Scud/15/2014-94, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Žiline zo dňa 29. júna 2016 č.k. 21Scud/15/2014-94 p o t v r d z u j e .

Žalobcovi právo na náhradu trov odvolacieho konania n e p r i z n á v a .

Odôvodnenie

I.

Konanie na správnom orgáne

1. Rozhodnutím č. 8565-3/2014-BA zo 17.01.2014 (ďalej na účely rozsudku len „napadnuté rozhodnutie“- č.l. 12) žalovaná ako odvolací orgán podľa § 179 ods. 1 písm. b) zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zák. č. 461/2003 Z.z.“) v zmysle § 218 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z.z. zmenila rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Trnava č. 700-0113/2011-23 z 09.09.2011 vo veci vzniku sociálneho poistenia (ďalej len „prvostupňové rozhodnutie“, resp. „prvostupňový orgán“) tak, že z výrokovej časti rozhodnutia vypustila text: „... nevznikla účasť na nemocenskom poistení, dôchodkovom poistení a na poistení v nezamestnanosti dňom 7. apríla 2010“ a vložila text: „..... nevzniklo povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti dňa 7. apríla 2010 podľa slovenskej legislatívy“, a v ostatnom prvostupňové rozhodnutie potvrdila.

2. Žalovaná s poukazom na ustanovenia § 4 ods. 1 písm. a), § 7 ods. 1 písm. a), § 14 ods. 1 písm. a), § 15 ods. 1 písm. a) ako aj § 19 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z. konštatovala, že žalobca bol vedený v registri poistencov žalovanej ako zamestnanec zamestnávateľa s obchodným menom I. C. G. - GM CONZULTING (ďalej len „zamestnávateľ“) od 07.04.2010 do 31.01.2012, ktorý zamestnávateľ je zapísaný v registri zamestnávateľov vedeného prvostupňovým orgánom s dátumom od 07.04.2010.

3. Ďalej žalovaná vyzdvihla právny vplyv Nariadenia Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov, samostatne zárobkovo činné osoby a členov ich rodín, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva (ďalej len „nariadenie č. 1408/71“), ako aj Nariadenia č. 574/1972 z 21. marca 1972, ktorým sa stanovuje postup pri vykonávaní nariadenia (EHS) č. 1408/71 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov a ich rodiny, ktorí sa pohybujú rámci spoločenstva, po vstupe Slovenskej republiky do Európskej únie na napadnuté rozhodnutie.

Následne poukázala na nové koordinačné nariadenia, t.j. Nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (ďalej len „základné nariadenie“) a vykonávacie nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 zo 16. septembra 2009, ktorým sa vykonáva základné nariadenie (ďalej len „vykonávacie nariadenie“), ktoré sa uplatňujú od 01.05.2010.

4. V súvislosti s preskúmanou vecou žalovaná najmä poukázala na články 13 a 14 nariadenia č. 1408/71, ktoré ako kolízne normy vymedzujú právny poriadok, ktorému podlieha osoba vykonávajúca činnosti s charakterom práce v dvoch alebo viacerých členských štátoch.

5. Čo sa týka skutkového stavu, žalovanej bola doručená informácia z poľskej inštitúcie sociálneho zabezpečenia vo Váršave (Zakład Ubezpieczeń Społecznych - ďalej len „poľská inštitúcia ZUS“), že v posledných rokoch vznikli firmy v iných členských štátoch, ktoré, hoci sprostredkujú pre poľské samostatne zárobkovo činné osoby (ďalej tiež „SZČO“) zamestnanie, tak sa zrejme chcú vyhýbať plateniu odvodov na poľskú inštitúciu ZUS z podnikania v Poľskej republike.

V uvedenej súvislosti prvostupňový orgán vykonal v priebehu roku 2011 kontrolu u zamestnávateľa (ďalej na účely rozsudku len „kontrola“) so zameraním na overenie reálneho výkonu činností zamestnancov zamestnávateľa.

6. Z výsledkov hore uvedenej kontroly aj pre žalovanú vyplýva, že sídlo zamestnávateľa, uvedené vo výpise zo živnostenského registra, nespĺňa základné kritéria registrovaného sídla podnikateľa, a tiež sa nepodarilo preukázať reálny výkon činnosti žalobcu ako zamestnanca so mzdou 40 € mesačne.

Správa o vykonaní kontroly bola vypracovaná dňa 14.07.2011 a súčasne bol zamestnávateľ vyzvaný na predloženie relevantných dokladov preukazujúcich výkon práce zamestnancov na území Slovenskej republiky. Zamestnávateľ predložil iba štvrtročné správy o vykonaní práce, ku ktorým boli pripojené vizitky z hotelov a reštaurácií.

7. Na základe listu poľskej inštitúcie ZUS z 10.10.2013 žalovaná akceptovala dňa 10.12.2013 v ňom uvedený návrh na uzatvorenie spoločnej dohody medzi žalovanou a poľskou inštitúciou ZUS v súlade s článkom 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia, v zmysle ktorej bolo aj pre žalobcu určené poľské zákonodarstvo, ktoré má konečnú platnosť.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti žalovaná dospela k záveru, že žalobcovi tam uvedené povinné formy poistenia podľa slovenskej legislatívy od 07.04.2010 nevznikli.

II.

Konanie na prvostupňovom súde

A)

8. Proti tomuto rozhodnutiu žalobca podal na Krajský súd v Žiline žalobu zo dňa 17.03.2014.

Najmä brojil proti nesprávne (neúplne) zistenému skutkovému stavu, na ktorý následne žalovaná aplikovala nesprávny hmotnoprávny predpis. Žalobca nevedel a ani nemusel vedieť, že firma nepracuje riadne a tiež nemal žiadnu znalosť podnikateľského zámeru zamestnávateľa ako aj vedomosť o konaní svojho zamestnávateľa vo vzťahu k sociálnemu zabezpečeniu.

9. Tiež sa podľa žalobcu nepreukázalo, že by k výkonu závislej činnosti zamestnancov, t.j. aj v prípade žalobcu v zmysle pracovných zmlúv nedochádzalo. Naopak bola predložená jeho pracovná zmluva a žalobca prejavoval vôľu pracovnou činnosťou sa naučiť nové zručnosti, poznať nových ľudí ako aj využiť možnosť hľadať nových partnerov.

Rovnako žalobca poukázal na to, že o porušení zákona zo strany zamestnávateľa prostredníctvom nezaplatených príspevkov aj o neprihlásení zamestnancov na poisťovňu, sa žalobca dozvedel po veľmi dlhej dobe, a to aj vďaka nečinnosti žalovanej.

10. Záverom žalobca požadoval od slovenského súdu, aby

- zrušil napadnuté rozhodnutie a postúpil vec na ďalšie konanie s príkazom zohľadniť právne predpisy Spoločenstva o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia,
- zabezpečil výsluch žalobcu [nesprávne navrhovateľky - poznámka konajúceho súdu] formou právnej pomoci na adrese v Opole, Poľská republika,
- uskutočnil konanie bez prítomnosti žalobcu,
- priznal náhradu trov konania voči žalovanej v prospech žalobcu a
- vykonal dôkazy pripojené k odvolaniu.

B)

11. Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 18. júna 2014 sp.zn. 10Nds/25/2014 uvedený súd určil, že vec prejedná a rozhodne Krajský súd Žilina.

C)

12. Krajský súd v Žiline ako súd prvého stupňa preskúmal napadnuté rozhodnutie a po vykonanom dokazovaní dospel k záveru, že žaloba [krajský súd použil novotvar „žalobný návrh“ - poznámka konajúceho súdu] nie je dôvodná, preto pri aplikácii § 250j ods. 1 O.s.p. žalobu pôvodným rozsudkom zo dňa 03. decembra 2014 č.k. 21Scud/15/2014-54 žalobný návrh zamietol, a to z nasledovných dôvodov.

13. S poukazom na dotknuté ustanovenia zák. č. 461/2003 Z.z., základného nariadenia a vykonávacieho nariadenia a po podrobnej rekapitulácii skutkového stavu zachyteného v priloženom administratívnom spise, žalobných dôvodov a argumentácie žalovanej krajský súd zdôraznil, že pravidlá určujúce príslušnosť k systému sociálneho zabezpečenia osôb vykonávajúcich činnosť v štátoch Európskej únie upravuje základné nariadenie spolu s vykonávacím nariadením.

Príslušnosť k systému sociálneho zabezpečenia sa potvrdzuje prenosným dokumentom (PD A1 - potvrdenie o právnych predpisoch sociálneho zabezpečenia), ktoré sa vzťahujú na držiteľa.

14. Samostatne zárobkovo činná osoba zvyčajne vykonávajúca činnosť v dvoch alebo viacerých členských štátoch, podlieha legislatíve štátu, v ktorom sa nachádza centrum jej záujmu, ak nemá bydlisko v jednom z členských štátov, v ktorých vykonáva podstatnú časť svojej činnosti. Takéto osoby podľa krajského súdu oznamujú svoju situáciu inštitúcii štátu bydliska, ktorá určí uplatniteľnosť právnych predpisov len jedného členského štátu. Toto určenie je predbežné a definitívne sa stane do dvoch mesiacov za predpokladu, že inštitúcia, resp. inštitúcie členských štátov, v ktorých osoba činnosť vykonáva, nezaujímú k situácii dotknutej osoby odlišné stanovisko.

Tento svoj právny názor krajský súd podporil citáciou ustanovenia čl. 11 základného nariadenia a čl. 16 vykonávacieho nariadenia.

15. Podľa názoru krajského súdu, vzhľadom na postavenie žalobcu ako SZČO na území Poľskej republiky a súčasne zamestnanca na území Slovenskej republiky, podstatou preskúmanej veci bolo v

zmysle citovaných ustanovení základného nariadenia ako aj vykonávacieho nariadenia jej povinnosťou preukázať, že fakticky vykonával činnosť zamestnanca u zamestnávateľa, t.j. na území Slovenskej republiky.

16. Krajský súd sa stotožnil so zistením prvostupňového orgánu, že žalobca v rámci sociálneho nedávkového konania neunesol svoje dôkazné bremeno pri tvrdení, že reálne vykonáva prácu na území Slovenskej republiky pre označeného zamestnávateľa.

V čase kontroly nebol v mieste podnikania prítomný zamestnávateľ a žiadny zamestnanec. Taktiež evidencia dochádzky zo strany zamestnávateľa nebola vedená, z pracovných zmlúv zamestnancov vyplýva, že zamestnávateľom ustanovený pracovný čas je 40 hodín týždenne a dohodnutá dĺžka pracovného času je 1/8 z pracovného času a hrubá mzda zamestnancov bola 40,- € mesačne.

17. Čo sa týka nasledujúcich zistení žalovanej z vykonanej kontroly, že

- registrované sídlo zamestnávateľa sa nachádzalo v rodinnom dome bez samostatnej kancelárie,
  - zamestnávateľ vozil zamestnancov z Poľskej republiky na Slovensko autobusmi a že
  - zamestnanci vykonávali činnosť promotéra internetových školení a promotéra vyučovania obchodnej angličtiny,
- tieto podľa krajského súdu rozsah konkrétnych prác v uvedenej pozícii za konkrétne obdobie u žalobcu nepreukázali.

18. Hoci žalobca v rámci správneho konania predložil ako listinné dôkazy preukazujúce výkon prác štvrtročné správy o vykonaných prácach, týmto však chýba podľa krajského súdu dátum ich vyhotovenia, absentuje v nich dátum vykonania prác, konkrétnejšie miesto vykonania prác, ako aj rozsah prác.

19. Na základe nepreukázania reálneho výkonu práce žalobcu na území Slovenskej republiky a súčasne reálnej podnikateľskej činnosti, ktorú vykonával ako SZČO v Poľskej republike, krajský súd zdôraznil, že nakoľko neboli splnené podmienky pre aplikáciu čl. 13 ods. 3 vo väzbe na čl. 11 ods. 1 prvá veta základného nariadenia, tak v zmysle čl. 11 ods. 3 základného nariadenia žalobca podlieha výlučne právnym predpisom členského štátu, v ktorom vykonáva samostatne zárobkovú činnosť, t.j. poľskej legislatíve.

20. Na záver sa krajský súd na základe odlišností zák. č. 461/2003 Z.z. vyjadril k opodstatnenosti vydania prvostupňového ako aj napadnutého rozhodnutia.

21. Vzhľadom na uvedené krajský súd dospel k záveru, že žaloba nie je dôvodná, a pri aplikácii § 250j ods. 1 O.s.p. žalobu zamietol.

III.

Odvolanie žalobcu/stanoviská

A)

22. Vo včas podanom odvolaní zo dňa 08.01.2014 (č.l. 60) proti rozsudku krajského súdu žalobca napriek požiadavke zákonodarcu zakotvenej v ustanovení § 205 v spojení s § 246c ods. 1 O.s.p. výslovne neuviedol žiadny zo zákonom uznaných dôvodov odvolania. Nakoľko však ide o vec sociálnej agendy, Najvyšší súd tento nedostatok neodstraňoval a naopak zvolil neformálnejší prístup, ktorý sa od správneho súdu pri vybavovaní tejto agendy očakáva. Preto odvolací súd musel v zmysle § 41 ods. 2 v spojení s § 246c ods. 1 O.s.p. vyhodnotiť podané odvolanie podľa jeho obsahu (najmä s prihliadnutím na jednotlivé odvolacie námietky) nasledovne.

23. Následne odvolací súd sumarizuje odvolacie dôvody žalobcu:

- porušenie ustanovenia čl. 14 ods. 5 základného nariadenia,
- porušenie čl. 13 ods. 3 základného nariadenia,
- nezohľadnenie platnosti pracovnej zmluvy s konštatovaním, že práca nie je žalobcom vykonávaná na

územia Slovenskej republiky

o táto má práca reálny charakter a prináša príjmy a

o súčasne nenapĺňa definíciu marginálnej práce,

- porušenie čl. 2 ods. 2 (b) 5b) Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 465/2012

o práca žalobcu je ohodnotená ako marginálna činnosť

o uzavretie pracovno-právneho vzťahu sa vykonalo pred dňom nadobudnutia účinnosti citovaných ustanovení zo dňa 22.05.2012,

- chybné skutkové zistenia

o nebol o začatí kontroly u zamestnávateľa upovedomený,

o nemohol pripomenovať protokol prvostupňového orgánu,

o zamestnávateľ správy zamestnancov ohodnotil ako správne a na ich základe vyplatil odmenu,

o žalobca nemá prístup k obchodným dokumentom zamestnávateľa, hoci ich predloženie žalovaná požadovala,

o žalobca bol povinný vykonať prezentáciu určitej služby, na potvrdenie čoho získaval od slovenských podnikateľov odtlačky pečiatok alebo vizitky,

o žalovaná nemusela predložiť žiadne dôkazy,

o jeho odvolanie skúmala žalovaná veľmi dlhé obdobie troch rokov,

- rozpor s rozhodnutiami Súdneho dvora Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor“),

- porušenie čl. 19 ods. 2 vykonávacieho nariadenia

o formulár A1 je len fakultatívny formulár,

o relevantným dokladom potvrdzujúcim právny stav žalobcu je registračný list FO, ktorý bol vydaný na základe pracovnej zmluvy uzavretej so slovenským zamestnávateľom.

24. Záverom žalobca navrhol, aby bol rozsudok krajského súdu zrušený a zrušené napadnuté rozhodnutie pre jeho rozpor s platnou legislatívou a bolo vydané s porušením ustanovení nariadenia Spoločenstva o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia.

B)

25. Z vyjadrenia žalovanej (č.l. 70) z 29.01.2015 vyplýva, že žalobca v odvolaní neuviedol také námietky ani právne relevantné dôvody, ktoré by odôvodňovali zmenu alebo zrušenie napadnutého rozhodnutia. Žalovaná sa naďalej pridržiava svojho písomného vyjadrenia, v ktorom zaujala stanovisko ku každej námietke žalobcu obsiahnutej v žalobe.

26. Ďalej žalovaná upozornila odvolací súd na nesprávny výklad čl. 13 základného nariadenia zo strany žalobcu a v uvedenej súvislosti poukázala na rozsudok Súdneho dvora vo veci Mattem a Cikotic, sp.zn. C-10/05). Tiež sa vyjadrila k opodstatnenosti výkonu kontroly v sídle zamestnávateľa ako aj k získaným poznatkom.

Čo sa týka rozhodnutí Súdneho dvora, ktoré žalobca spomína vo svojom odvolaní, žalovaná prezentovala názor, že sa činnosť z pracovného stavu vykonáva, a to je dôvod prečo ich nie je možné aplikovať v preskúmvanej veci.

27. Čo sa týka námietky žalobcu, že registračný list FO je postačujúci na preukázanie, že žalobca podlieha slovenskej legislatíve, žalovaná uviedla, že prihláška na sociálne poistenie nemá konštitutívne účinky.

Rovnako žalovaná poukázala na to, že v novembri 2012 rokovala bilaterálne s poľskou inštitúciou ZUS vo Váršave a následne došlo v súlade s článkom 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia medzi týmito inštitúciami (návrh z 10.10.2013 a akceptácia z 10.12.2013) k uzatvoreniu dohody o určení poľského zákonodarstva aj pre žalobcu.

28. Záverom žalovaná požiadala, aby odvolací súd podľa § 219 ods. 1 O.s.p. potvrdil rozsudok krajského súdu ako vecne správny.

IV.

Nové konanie na krajskom súde

29. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „Najvyšší súd“) pôvodný rozsudok krajského súdu zo dňa 03. decembra 2014 uznesením sp.zn. 1Sžso/7/2015 zo dňa 09. novembra 2015 zrušil a vec vrátil krajskému súdu na nové konanie s odôvodnením, že zánikom živnostenského oprávnenia zamestnávateľa - fyzickej osoby nedochádza k zániku jej povinností, ktoré takejto osobe vznikli v spojení so zamestnávaním zamestnancov podľa pracovnej zmluvy.

30. Následne krajský súd v Žiline uznesením zo dňa 10.februára 2016 č.k. pribral do konania ako účastníka konania osobu menom: I. C. G.ń., nar. XX.XX.XXXX, Poľská republika. Vo svojom novom rozsudku zo dňa 29. septembra 2016 č.k. 21Scud/15/2014-94 krajský súd zotrval na svojich vyššie uvedených právnych názoroch a žalobu preto s obdobným odôvodnením zamietol.

31. Odvolaním zo dňa 13.07.2016 (č.l. 100) žalobca opätovne napadol tento rozsudok krajského súdu s použitím rovnakých odvolacích námietok ako je tomu v bode č. 23 a so žiadosťou o rovnaký procesný postup.

Rovnako aj žalovaná vo svojom vyjadrení z 28. júla 2016 k odvolaniu zotrvala na takmer totožnej argumentácii, ako v predchádzajúcom konaní.

IVa.

Prejudiciálne konanie

A)

32. V uvedenej súvislosti musí konajúci súd zdôrazniť, že nakoľko nielen v tejto veci ale aj v obdobných veciach iných žalobcov s adresou bydliska v Poľskej republike Najvyšší súd preskúmaval zákonnosť rozsudkov krajských súdov o rozhodnutiach o nevzniknutí príslušných druhov povinných sociálnych poistení, tak za tejto situácie konajúci senát odvolacieho súdu po neverejnej porade v inom konaní dospel k záveru, že pre ďalšie konanie vo veci samej je nutné za účelom výkladu dotknutých ustanovení práva Európskej únie predložiť prostredníctvom prerušujúceho uznesenia zo dňa 28. januára 2016 v inej veci vedenej pod sp.zn. 1Sžso/11/2015 Súdnemu dvoru nižšie uvedenú prejudiciálnu otázku:

1. Je možné článok 13 ods. 3 Nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia v spojení s právom na dávky sociálneho zabezpečenia a sociálne výhody, ktoré je zakotvené v článku 34 ods. 1 a 2 Charty základných práv Európskej únie, za okolností, ktoré sú v spore vo veci samej, vykladať bez prihliadnutia na spresňujúce podmienky uvedené v článku 14 Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 zo 16. septembra 2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia bez možnosti použiť následne postup podľa čl. 16 citovaného nariadenia tak, že výber rozhodného vnútroštátneho práva pri súbehu činností zamestnanca a činností samostatne zárobkovo činnnej osoby neovplyvňuje nízky rozsah pracovného času a pracovnej odmeny zamestnanca, t.j. že uvedený článok 14 vykonávacieho nariadenia sa na výklad článku 13 ods. 3 základného nariadenia nevzťahuje?

2. V prípade, ak je odpoveď na prejudiciálnu otázku 1. negatívna, potom môže vnútroštátny súd v prípade aplikačného rozporu dvoch nariadení, a to základného a vykonávacieho, ktorými sú v prejednávanej veci samej Nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia a Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 zo 16. septembra 2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia, posudzovať ich ustanovenia podľa právnej sily, t.j. podľa ich postavenia v hierarchii práva Únie ?

3. Je možné nazerať na výklad ustanovení základného nariadenia vykonaný správnu komisiou v zmysle čl. 72 základného nariadenia ako na záväzný výklad inštitúcie Európskej únie, od ktorého sa nemožno vnútroštátnou súdnou judikatúrou odkloniť a toto súčasne bráni predložiť prejudiciálnu otázku, alebo je to iba jeden z prípustných výkladov práva Európskej únie, ktorý musí vnútroštátny súd zobrať do úvahy ako jeden z podkladov svojho rozhodnutia?

33. Súčasne v tomto inom konaní uznesením odložil vykonateľnosť tak prvostupňového ako aj napadnutého rozhodnutia až do ukončenia konania na Súdnom dvore o položenej prejudiciálnej otázke.

B)

34. Súdny dvor prejudiciálnu otázku akceptoval a svoju odpoveď prostredníctvom rozsudku sp.zn. C-89/16 z 13.07.2017 zaslal v uvedenej veci konajúcemu senátu Najvyššieho súdu v nasledujúcom znení: „Článok 13 ods. 3 nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia, zmeneného a doplneného nariadením (EÚ) Európskeho parlamentu a Rady č. 465/2012 z 22. mája 2012, sa má vykladať v tom zmysle, že s cieľom určiť vnútroštátnu právnu úpravu uplatňujúcu sa v zmysle tohto ustanovenia na osobu, akou je žalobca vo veci samej, ktorý je zvyčajne zamestnancom v jednom členskom štáte a samostatne zárobkovo činnou osobou v druhom členskom štáte, je potrebné zohľadniť požiadavky uvedené v článku 14 ods. 5b a článku 16 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 zo 16. septembra 2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004, zmeneného a doplneného nariadením č. 465/2012.“

V.

Právne názory odvolacieho súdu

35. Najvyšší súd ako odvolací súd (§ 10 ods. 2 O.s.p.) v intenciách rozsudku sp.zn. C-89/16 Súdneho dvora, po preskúmaní písomných pripomienok členských štátov zaslaných v prejudiciálnom konaní a v medziach čl. 7 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 4 ods. 3 Zmluvy o Európskej únii a čl. 267 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie vyhodnotil listinné dôkazy obsiahnuté v súdnom ako aj v priloženom administratívnom spise, preskúmal rozsudok krajského postupom podľa zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok (v texte tiež „O.s.p.“) a s prihliadnutím na ustanovenie § 492 ods. 2 zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok, v rozsahu a z dôvodov uvedených v odvolaní, a po neverejnej porade senátu jednomyselne (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch) dospel k nižšie odôvodnenému záveru, že odvolanie nie je dôvodné, pretože odvolaním napadnutý rozsudok krajského súdu z 29. júna 2016 je vo výroku vecne správny a vydaný v súlade so zákonom, a preto ho po preskúmaní dôležitosti odvolacích dôvodov postupom uvedeným v § 219 ods. 1 v spojení s § 246c ods. 1 O.s.p. potvrdil, a to čiastočne aj z iných dôvodov.

36. Na prvom mieste Najvyšší súd zdôrazňuje, že zákonodarca výkon správneho súdnictva (najmä čl. 46 a čl. 142 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky) založil iba na návrhovej slobode účastníka (v preskúmvanej veci žalobca), t.j. zodpovednosti za obranu svojich práv (vigilantibus leges sunt scriptae) v medziach čl. 13 Dohovoru o ochrane základných práv a ľudských slobôd (resp. čl. 19 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie) ako aj čl. 47 ods. 1 a 2 Charty základných práv Európskej únie, vybrať si podľa Občianskeho súdneho poriadku z prostriedkov ochrany ten najvhodnejší proti rozhodnutiu či postupu žalovanej.

37. V takto vymedzenom rámci prieskumu a po preverení riadnosti podmienok vykonávania súdneho prieskumu rozhodnutí správneho orgánu (tzn. najmä splnenia podmienok konania a okruhu účastníkov) Najvyšší súd celkom zdôrazňuje, že podstatou súdneho odvolania proti rozsudku krajského súdu ako aj žaloby, ktorou sa žalobca domáha preskúmania napadnutého rozhodnutia, je právna otázka, či na základe podkladov získaných žalovanou počas vykonanej kontroly zamestnávania zahraničných pracovníkov na území Slovenskej republiky a informácií zo strany poľskej inštitúcie ZUS bol vykonaný riadny výber právnych predpisov opodstatnene nasvedčujúcich právnomu záveru, že žalobcovi príslušné poistenia v zmysle zák. č. 461/2003 Z.z. a predpisov Európskej únie nevzniklo, t.j. otázka správneho zistenia rozhodujúcich skutočností a dostatočného rámca podkladov pre naplnenie zásady materiálnej pravdy v ďalšom procese aplikácie hmotného práva.

Práve tento právny rámec aj vymedzuje potrebné medze skutkového zistenia.

38. Na prvom mieste musí Najvyšší súd zdôrazniť, že žalobca svoje odvolanie neoprel o zákonom

vymedzené odvolacie dôvody, avšak z jeho odvolacích námietok nepochybne vyplýva, že spochybňuje správne právne posúdenie veci prvostupňovým súdom. V súvislosti s uvedeným Najvyšší súd odkazuje na vyššie citovaný rozsudok, prostredníctvom ktorého Súdny dvor (marginálny bod č. 32) zdôraznil, že vzhľadom na skutkový stav vo veci samej (t.j. po dátume 28. júna 2012 zmeny tak základného ako aj vykonávacieho nariadenia), ako vyplýva z návrhu na začatie prejudiciálneho konania, je potrebné vychádzať z článku 14 ods. 5b vykonávacieho nariadenia, nie z článku 14 ods. 5 písm. b) tohto nariadenia v jeho pôvodnej verzii.

Podľa čl. 14 ods. 5 písm. b) vykonávacieho nariadenia v pôvodnom znení na účely uplatňovania článku 13 ods. 1 základného nariadenia osobou, ktorá zvyčajne vykonáva činnosť ako zamestnanec v dvoch alebo vo viacerých členských štátoch, je predovšetkým osoba, ktorá nepretržite striedavo vykonáva činnosti s výnimkou zanedbateľných činností v dvoch alebo vo viacerých členských štátoch, a to bez ohľadu na početnosť alebo pravidelnosť tohto striedania.

Podľa čl. 14 ods. 5 vykonávacieho nariadenia v znení relevantnom na preskúvanú vec na účely uplatňovania článku 13 ods. 1 základného nariadenia sa osobou, ktorá zvyčajne vykonáva činnosť ako zamestnanec v dvoch alebo vo viacerých členských štátoch, rozumie osoba, ktorá vykonáva súbežne alebo striedavo jednu alebo viacero oddelených činností v dvoch alebo vo viacerých členských štátoch pre ten istý podnik alebo toho istého zamestnávateľa, alebo pre rôzne podniky alebo rôznych zamestnávateľov.

Podľa čl. 14 ods. 5b vykonávacieho nariadenia v citovanom znení na účely určenia uplatniteľných právnych predpisov podľa článku 13 základného nariadenia sa zanedbateľné činnosti neberú do úvahy. Článok 16 vykonávacieho nariadenia sa uplatňuje na všetky prípady podľa tohto článku.

Podľa čl. 14 ods. 8 vykonávacieho nariadenia v citovanom znení na účely uplatňovania článku 13 ods. 1 a 2 základného nariadenia formulácia podstatná časť činnosti, ktorú osoba vykonáva ako zamestnanec alebo ako samostatne zárobkovo činná osoba v členskom štáte znamená, že sa kvantitatívne podstatná časť všetkých činností zamestnanca alebo samostatne zárobkovo činné osoby vykonáva v tomto členskom štáte, pričom to nemusí byť nevyhnutne väčšia časť týchto činností.

Podľa čl. 16 ods. 1 vykonávacieho nariadenia v citovanom znení osoba, ktorá vykonáva činnosti v dvoch alebo vo viacerých členských štátoch, informuje o tejto skutočnosti inštitúciu určenú príslušným úradom členského štátu bydliska.

Podľa čl. 16 ods. 2 vykonávacieho nariadenia v citovanom znení určená inštitúcia členského štátu bydliska bezodkladne určí uplatniteľné právne predpisy, ktoré sa na dotknutú osobu uplatňujú, so zreteľom na článok 13 základného nariadenia a článok 14 vykonávacieho nariadenia. Toto určenie sa považuje za predbežné. Inštitúcia informuje o predbežnom určení uplatniteľných právnych predpisov určené inštitúcie každého členského štátu, v ktorom sa činnosť vykonáva.

Podľa čl. 16 ods. 3 vykonávacieho nariadenia v citovanom znení predbežné určenie uplatniteľných právnych predpisov, ako sa stanovuje v odseku 2, sa stáva definitívnym do dvoch mesiacov odo dňa, keď boli inštitúcie určené príslušnými orgánmi dotknutých členských štátov o ňom informované v súlade s odsekom 2, ak už uplatniteľné právne predpisy neboli definitívne určené na základe odseku 4 alebo najmenej jedna dotknutá inštitúcia neinformovala inštitúciu určenú príslušným úradom členského štátu bydliska do konca tejto dvojmesačnej lehoty o tom, že nemôže prijať toto určenie alebo že zaujala k tejto veci odlišné stanovisko.

Podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia v citovanom znení platí, že ak existuje neistota vo veci určenia uplatniteľných právnych predpisov, v dôsledku ktorej je potrebné, aby inštitúcie alebo úrady dvoch alebo viacerých členských štátov na požiadanie jednej alebo viacerých inštitúcií určených príslušnými úradmi dotknutých členských štátov alebo samotných týchto úradov navzájom rokovali, určia sa právne predpisy uplatniteľné na dotknutú osobu vzájomnou dohodou a so zreteľom na článok 13 základného nariadenia a príslušné ustanovenia článku 14 vykonávacieho nariadenia.

Podľa čl. 16 ods. 5 vykonávacieho nariadenia v citovanom znení príslušná inštitúcia členského štátu, ktorého právne predpisy boli predbežne alebo definitívne určené za uplatniteľné, to bezodkladne oznámi dotknutej osobe.

Podľa čl. 16 ods. 6 vykonávacieho nariadenia v citovanom znení platí, že ak dotknutá osoba neposkytne informácie podľa odseku 1, uplatnia sa ustanovenia tohto článku na podnet inštitúcie určenej príslušným úradom členského štátu bydliska, len čo je o situácii tejto osoby informovaná, napríklad aj prostredníctvom inej dotknutej inštitúcie.

39. Najvyšší súd sa v tejto súvislosti preto nezaobrá s relevantnou skutočnosťou, že

- žalobca bol zaregistrovaný prvostupňovým orgánom až v roku 2010,
- hoci základné nariadenie vstúpilo do účinnosti ku dňu 19.05.2004, tak uplatniteľné v pôvodnom znení bolo až ku dňu 01.05.2010, a
- spolu s vykonávacím nariadením prešli niektoré dotknuté ustanovenia základného ako aj vykonávacieho nariadenia viacerými legislatívnymi zmenami k 22.12.2010 (viď nariadenie Komisie EÚ č. 1244/2010), k 08.06.2012 (nariadenie Európskeho parlamentu a Rady č. 465/2012) resp. k 19.12.2012 (nariadenie Komisie EÚ č. 1224/2012).

40. V tejto súvislosti s poukazom na odôvodnenie základného nariadenia Súdny dvor konštatoval (marginálny bod č. 34), že jeho cieľom je zabezpečiť koordináciu vnútroštátnych systémov sociálneho zabezpečenia v členských štátoch, aby sa zaručil účinný výkon práva na voľný pohyb osôb, a aby sa tak prispejelo k zlepšeniu životnej úrovne a podmienok zamestnávania osôb pohybujúcich sa v rámci Únie.

41. Za skutkového stavu zisteného v preskúmvanej veci by sa žalobca podľa uvedeného rozsudku Súdneho dvora mal fakticky považovať za osobu, ktorá podlieha právnej úprave členského štátu, kde je zamestnancom (t.j. Slovenská republika).

42. Avšak s poukazom na hore citovaný čl. 14 ods. 5b vykonávacieho nariadenia Súdny dvor uviedol (marginálne body č. 38 a č. 40), že na určenie rozhodnej právnej úpravy podľa článku 13 základného nariadenia sa neberú do úvahy zanedbateľné činnosti, ktorej rozsah mala poľská inštitúcia ZUS [a to aj v spolupráci s dotknutým orgánom Slovenskej republiky - poznámka konajúceho súdu] zistiť u žalobcu v inej veci, t.j. aj u žalobcu v preskúmvanej veci. Preto pri určení rozhodnej právnej úpravy, ktorej podlieha žalobca, mala žalovaná vychádzať z článku 13 ods. 3 základného nariadenia zohľadňujúc novelizovaný text článku 14 ods. 5b ako aj čl. 16 vykonávacieho nariadenia.

Pritom, hoci sa na základné nariadenie a vykonávacie nariadenie nazerá ako na rovnocenné akty práva Únie, je nutné vykonávacie nariadenie v prípade existencie rozporov vykladať vo svetle základného nariadenia (napríklad rozsudok Súdneho dvora 24. októbra 1996 sp.zn. C-335/95 vo veci Picard).

43. Z vyššie uvedeného pre Najvyšší súd vyplýva, že pre posúdenie spornej veci je nutné vychádzať z aplikácie hore uvedených ustanovení základného nariadenia a vykonávacieho nariadenia (viď ich znenie citované v bode č. 35).

Z obsahu napadnutého rozhodnutia je nepochybné, že žalovaná sa najmä dlhodobo zamerala (prvostupňové rozhodnutie z septembra 2011 avšak napadnuté rozhodnutie z januára 2014) na preverovanie skutočného výkonu pracovných činností žalobcu a charakteru registrovaného sídla zamestnávateľa na území Slovenskej republiky.

44. Predovšetkým Najvyšší súd v súvislosti s hore uvedenými odvolacími námietkami podľa všetkého smerujúcimi proti nesprávnemu právnemu posúdeniu veci krajským súdom (viď bod č. 22 v spojení s bodom č. 31) poukazuje na to, že idea právneho štátu zakotvená v článku 1 ods. 1 veta prvá Ústavy Slovenskej republiky vyžaduje nielen od orgánov súdnej moci ale aj moci výkonnej, aby ich výklad práva v konkrétnej veci nepochybné smeroval (princíp právnej istoty) k tomu výsledku, ktorý mal, resp. mal mať na mysli zákonodarca pri jeho tvorbe.

45. Na základe uvedeného potom pre sudcu spočíva význam interpretácie v tom, že zákonodarcom

všeobecne sformulované pravidlo (je nutné mať na mysli najmä jeho dispozíciu) musí transformovať prostredníctvom jazykových prostriedkov na, pre podmienky konkrétneho skutkového stavu, aplikácie schopné pravidlo, a toto porovnáva s reálnou situáciou, dejom, resp. postojom či iným druhom správania jednotlivca v prejednávanej veci.

46. Následne úradná osoba vykonávajúca výklad svojej úvahy, ktoré ju abstraktne vedeným spôsobom viedli k prijatiu takéhoto výsledku výkladu, musí v zmysle § 209 ods. 4 zák. č. 461/2003 Z.z., resp. v prípade sudcu podľa § 157 ods. 2 v spojení s § 246c ods. 1 O.s.p. objasniť bez toho, aby sa vystavila nebezpečenstvu z nesprávneho právneho výkladu.

Takýto prístup k výkladu práva v súdnej praxi je naplnením princípu právnej istoty v spoločnosti a súčasne eliminuje ľudskú omylnosť a ovplyvniteľnosť.

47. Ústavný súd Slovenskej republiky spomedzi svojej bohatej judikatúry napríklad prostredníctvom nálezu sp.zn. III. ÚS 341/07 k otázke riadnej interpretácie všeobecného práva uviedol, že „pri výklade a aplikácii ustanovení právnych predpisov je nepochybne potrebné vychádzať prvotne z ich doslovného znenia. Súd však nie je doslovným znením zákonného ustanovenia viazaný absolútne. Môže, ba dokonca sa musí od neho (od doslovného znenia právneho textu) odchýliť v prípade, keď to zo závažných dôvodov vyžaduje účel zákona, systematická súvislosť alebo požiadavka ústavne súladného výkladu zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov (čl. 152 ods. 4 ústavy). Samozrejme, že sa v takýchto prípadoch musí zároveň vyvarovať svojvôle (arbitrárnosti) a svoju interpretáciu právnej normy musí založiť na racionálnej argumentácii.

V prípadoch nejasnosti alebo nezrozumiteľnosti znenia ustanovenia právneho predpisu (umožňujúceho napríklad viac verzii interpretácie) alebo v prípade rozporu tohto znenia so zmyslom a účelom príslušného ustanovenia, o ktorého jednoznačnosti niet pochybností, možno uprednostniť výklad „e ratione legis“ pred doslovným gramatickým (jazykovým) výkladom.“

48. S prihliadnutím na jednotlivé ustanovenia zakotvené v hore citovaných odsekoch 1 až 6 článku 16 vykonávacieho nariadenia (viď bod č. 38) môže Najvyšší súd v zmysle rozsudku Súdneho dvora čiastočne prisvedčiť správnosti interpretácie článkov vykonávacieho nariadenia krajského súdu, ktorý vychádzal zo správnosti niektorých skutkových zistení a právnych názorov žalovanej.

49. Totiž z čl. 16 ods. 1 a 2 vykonávacieho nariadenia jednoznačne vyplýva, že poľská inštitúcia ZUS vzhľadom

- na možnosť priamo uplatniť právo Únie vo forme nariadenia a jeho prednosť pred vnútroštátnym poriadkom [najmä v zmysle čl. 91 ods. 2 základného nariadenia ako aj čl. 97 ods. 2 vykonávacieho nariadenia (obidve nariadenia s aplikačnou účinnosťou od 01.05.2010)] a

- na kritérium bydliska žalobcu v Poľskej republike (najmä čl. 6 ods. 1 písm. b/ a čl. 11 ods. 1 vykonávacieho nariadenia v spojení s čl. 1 písm. j/ základného nariadenia)

získala predbežnú právomoc, a to aj v prípade existencie rozdielu v stanoviskách žalovanej a poľskej inštitúcie ZUS (čl. 6 ods. 1 vykonávacieho nariadenia), určiť uplatniteľné právne predpisy, ktoré sa na žalobcu vzťahujú.

Podľa čl. 6 ods. 1 predvetie vykonávacieho nariadenia v znení citovanom v čase účinnosti vykonávacieho nariadenia pokiaľ nie je vo vykonávacom nariadení ustanovené inak, ak existuje rozdiel medzi stanoviskami inštitúcií alebo úradov dvoch alebo viacerých členských štátov o určení uplatniteľných právnych predpisov, na dotknutú osobu sa dočasne vzťahujú právne predpisy jedného z týchto členských štátov, pričom poradie priorit sa určí takto: .....

50. V rámci tohto oprávnenia poľská inštitúcia ZUS mala začať (a to aj začala) osobitné konanie založené okrem iného aj na zásade bezodkladného poskytovania všetkých údajov potrebných na stanovenie a určenie práv a povinností žalobcu (čl. 2 ods. 2 vykonávacieho nariadenia). Súčasne žalobcovi vznikla povinnosť (čl. 3 ods. 2 vykonávacieho nariadenia), aby dotknutým inštitúciám, t.j. žalovanej ako aj poľskej inštitúcii ZUS, osobne ale prostredníctvom slovenského zamestnávateľa postúpil informácie,

dokumenty alebo podporné doklady, ktoré sú potrebné okrem iného na určenie uplatniteľných právnych predpisov a jeho povinností, ktoré z nich vyplývajú.

Podľa čl. 2 ods. 3 vykonávacieho nariadenia v citovanom znení inštitúcie si bezodkladne poskytujú alebo vymieňajú všetky údaje potrebné na stanovenie a určenie práv a povinností osôb, na ktoré sa uplatňuje základné nariadenie. Prenos takýchto údajov medzi členskými štátmi prebieha buď priamo medzi inštitúciami, alebo nepriamo prostredníctvom styčných orgánov.

Podľa čl. 3 ods. 2 vykonávacieho nariadenia v citovanom znení od osôb, na ktoré sa uplatňuje základné nariadenie, sa vyžaduje, aby dotknutým inštitúciami postúpili informácie, dokumenty alebo podporné doklady, ktoré sú potrebné na posúdenie ich situácie alebo situácie ich rodín, na určenie alebo zachovanie práv a povinností a na určenie uplatniteľných právnych predpisov a ich povinností, ktoré z nich vyplývajú.

51. Z administratívneho spisu potom pre Najvyšší súd vyplýva to, že medzi poľskou inštitúciou ZUS a žalovanou v rokoch 2011 až 2013 prebiehali dlhodobé rokovania o riešení otázky sociálneho poistenia viacerých zamestnancov s bydliskom v Poľskej republike a s výkonom práce na území Slovenskej republiky (najmä viď viaceré rozhodnutia o prerušení odvolacích konaní) a ďalej že zamestnávateľ osobitným tlačivom zaregistroval v roku 2010 žalobcu do evidencie poistených vedených prvostupňovým orgánom (viď bod č. 2).

52. Bez ohľadu na to, či v preskúmvanej veci išlo o registračné konanie z neznalosti zamestnávateľa alebo o predloženie uvedenej žiadosti o registráciu omylom žalovanej ako inštitúcií na území iného členského štátu, ako je ten, v ktorom sa nachádza inštitúcia určená v súlade s vykonávacím nariadením, tak žalovaná mala v súlade s čl. 2 ods. 3 vykonávacieho nariadenia vykonať bezodkladné odstúpenie uvedenej žiadosti poľskej inštitúcii ZUS určenej v súlade s vykonávacím nariadením spolu s údajom o pôvodnom dátume ich predloženia.

Aj tu platí zásada dobrého výkonu verejnej správy, kedy pochybenia účastníka napráva správny orgán.

Podľa čl. 2 ods. 2 vykonávacieho nariadenia v citovanom znení v prípade, že osoba omylom predložila informácie, dokumenty alebo žiadosti inštitúcii na území iného členského štátu, ako je ten, v ktorom sa nachádza inštitúcia určená v súlade s vykonávacím nariadením, táto inštitúcia bezodkladne postúpi predmetné informácie, dokumenty alebo žiadosti inštitúcii určenej v súlade s vykonávacím nariadením spolu s údajom o pôvodnom dátume ich predloženia. Tento dátum je pre príslušnú inštitúciu záväzný. Inštitúcie členského štátu však nemôžu niesť zodpovednosť ani sa ich nečinnosť nemôže považovať za prijatie rozhodnutia, ak im inštitúcie iného členského štátu zaslali informácie, dokumenty alebo žiadosti oneskorene.

53. Hoci tak žalobca ani žalovaná nepoukazovali na to, či zo strany zamestnávateľa došlo v období po zaregistrovaní žalobcu k plneniu jeho odvodových povinností podľa zák. č. 461/2003 Z.z., Najvyšší súd musí na tomto mieste v súlade s čl. 6 ods. 4 vykonávacieho nariadenia konštatovať, že povinnosť vyrovnáť finančnú situáciu žalobcu v žiadnom prípade nezaťažuje zamestnávateľa, ale ide výslovne o proces medzi poľskou inštitúciou ZUS a žalovanou.

54. Inými slovami, ak zamestnávateľ osoby, na ktorú sa vzťahuje tak základné ako aj vykonávacie nariadenie, nie je schopný určiť právne predpisy uplatniteľné na osobu jeho zamestnanca a ani dotknuté inštitúcie sociálneho zabezpečenia v odlišných členských štátoch neriešia túto situáciu zamestnanca bezodkladne a následne nastane stav dočasného uplatňovania právnych predpisov (v preskúmvanej veci opísaný nižšie v bode č. 53), tak až po uplynutí obdobia dočasného uplatňovania právnych predpisov (povinnosť zamestnávateľa a contrario v čl. 21 ods. 1 vykonávacieho nariadenia) definitívne určená inštitúcia potom v prípade potreby predbežne poskytované dávky, resp. príspevky finančne, ako aj poistné obdobia „ex tunc“ (viď čl. 6 ods. 4 vykonávacieho nariadenia) vyrieši.

Preto ani nie je možné vyvolať postup založený na slovenskom inštitúte bezdôvodného obohatenia.

Podľa čl. 6 ods. 5 vykonávacieho nariadenia v citovanom znení inštitúcia určená za príslušnú a inštitúcia, ktorá predbežne vyplácala peňažné dávky alebo predbežne dostávala príspevky, v prípade potreby vyrovnávajú finančnú situáciu dotknutej osoby, pokiaľ ide o predbežne prijaté príspevky a predbežne vyplatené peňažné dávky, podľa potreby v súlade s hlavou IV kapitolou III vykonávacieho nariadenia.

Vecné dávky predbežne poskytované inštitúciou v súlade s odsekom 2 nahradí príslušná inštitúcia v súlade s hlavou IV vykonávacieho nariadenia.

54. Nakoľko však Najvyšší súd nemá potvrdené, že by takto poľská inštitúcia ZUS alebo žalovaná v období dotknutom tvrdenou pracovnou činnosťou žalobcu v Slovenskej republike konali, tak musel preverovať tvrdenie žalovanej, že posudzovaný súbeh činností žalobcu bol nakoniec vyriešený vzájomnou dohodou podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia.

55. V uvedenej súvislosti je potom pre rozhodnutie v preskúmvanej veci dôležité konštatovanie žalovanej (viď bod č. 7) v napadnutom rozhodnutí (posledný odsek na str. 4), že:

„Na základe listu poľskej inštitúcie sociálneho zabezpečenia ZUS z 10. októbra 2013, Sociálna poisťovňa dňa 10. decembra 2013, akceptovala návrh poľskej inštitúcie sociálneho zabezpečenia ZUS na uzatvorenie spoločnej dohody medzi Sociálnou poisťovňou a poľskou inštitúciou sociálneho zabezpečenia ZUS v súlade s článkom 16 (4) vykonávacieho nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009, v zmysle ktorej bolo aj pánovi A. C. R. určené poľské zákonodarstvo, ktoré má konečnú platnosť.“

56. Na základe uvedeného preto Najvyšší súd dospel k záveru, že v preskúmvanej veci nastal v zmysle listín administratívneho spisu stav neistoty dotknutých inštitúcií, ktorý si vyžadoval vzájomné rokovanie na dosiahnutie dohody vo veci určenia uplatniteľných právnych predpisov. Toto rokovanie v zmysle návrhu ZUS z 10.10.2013 (pod č. 11 v pripojenom administratívnom spise) prebehlo na spoločnom stretnutí v novembri 2012 zástupcov žalovanej a poľskej inštitúcie ZUS vo Váršave, kde sú zachytené pochybnosti poľskej strany ohľadom procesného postupu žalovanej vo vzťahu k zamestnancom tzv. schránkových firiem.

57. V závere hore uvedeného návrhu ZUS z 10.10.2013 je sformulovaný nasledovný text:

„Žiadame Vás o vysvetlenie, či vaše stanovisko obsiahnuté vo Vašom liste z 25.07.2013 znamená, že Ústredie Sociálnej poisťovne nepreruší konanie vo veci odvolaní proti rozhodnutiu a nebude čakať až ZUS rozhodne o poľskom zákonodarstve, ale na základe vlastných zistení potvrdí tie 1236 rozhodnutí, ktoré vydali pobočky Sociálnej poisťovne ?

Ak áno, tak rozumieme, že na základe doručených od Vás informácií o vstupe do platnosti rozhodnutí, ktoré vydali pobočky Sociálnej poisťovne, ZUS určí poľské zákonodarstvo na základe predpisov práva EÚ. Myslíme, že v prípade týchto 1236 osôb možno potvrdiť, že poľské zákonodarstvo bolo určené na základe spoločnej dohody Sociálnej poisťovne a ZUS. Podľa článku 16 ods. 4 nariadenia č.987/2009 takto určené zákonodarstvo bude mať konečnú platnosť. Teda nie je potrebné, aby sme Vás informovali o rozhodnutiach ZUS vo veci určenia poľského zákonodarstva, podľa článku 16 ods. 4 nariadenia č. 987/2009 ? Žiadame Vás o potvrdenie správnosti nášho usudzovania.

Opätovne Vám ďakujeme za pomoc v tejto komplikovanej veci, žiadame Vás o Vaše stanovisko ohľadne nastolených nami problémov.“

58. Žalovaná prostredníctvom listu z 10.12.2013 (pod č. 12 v pripojenom administratívnom spise) zaslala nasledujúci text akceptujúci návrh poľskej inštitúcie ZUS na uzavretie dohody podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia:

„Keďže riešenie situácie zamestnancov vyššie uvedených piatich zamestnávateľov prebieha už pomerne dlhé obdobie a Sociálna poisťovňa v rámci riešenia ich situácie je viazaná lehotami na vybavenie, pričom ich predĺžovanie je s ohľadom na celkovú situáciu dlhšie nežiaduce, akceptujeme Váš návrh na

uzatvorenie spoločnej dohody medzi Sociálnou poisťovňou a poľskou inštitúciou sociálneho zabezpečenia ZUS v súlade s článkom 16 (4) 987/2009, v zmysle ktorej je v prípade týchto 1236 osôb určené poľské zákonodarstvo a takto určené zákonodarstvo má konečnú platnosť.“

59. Na základe uvedeného sa potom Najvyšší súd stotožňuje so záverom žalovanej, že koncom roku 2013 zanikla sporná situácia pri určovaní uplatniteľných právnych predpisov aj pre žalobcu (viď hore uvedený počet dotknutých osôb v čísle viac ako 1.200) a naopak táto bola zamenená definitívnym určením poľského zákonodarstva v zmysle čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia.

Navyše z uvedených ustanovení čl. 16 vykonávacieho nariadenia tiež pre Najvyšší súd vyplýva, že žalobca nie je aktívne legitimovaný do tohto negociačného procesu zasahovať.

Podľa odôvodnenia č. 2 vykonávacieho nariadenia v citovanom znení užšia a efektívnejšia spolupráca medzi inštitúciami sociálneho zabezpečenia je hlavným faktorom, ktorý má poskytnúť osobám, na ktoré sa vzťahuje nariadenie (ES) č. 883/2004, možnosť uplatniť si svoje nároky v čo najkratších lehotách a za optimálnych podmienok.

Podľa odôvodnenia č. 8 veta prvá vykonávacieho nariadenia v citovanom znení členské štáty, ich príslušné orgány a inštitúcie sociálneho zabezpečenia by mali mať možnosť dohodnúť sa medzi sebou na zjednodušených postupoch a správnych opatreniach, ktoré považujú za účinnejšie a vyhovujúcejšie podmienkam ich systémov sociálneho zabezpečenia.

Podľa odôvodnenia č. 10 vykonávacieho nariadenia v citovanom znení platí, že aby sa určila príslušná inštitúcia, t. j. inštitúcia, ktorej právne predpisy sa uplatňujú alebo ktorá má povinnosť vyplácať určité dávky, musia objektívnu situáciu poistenca a jeho rodinných príslušníkov preskúmať inštitúcie viac ako jedného členského štátu. Aby sa zabezpečila ochrana dotknutej osoby počas obdobia nevyhnutného na komunikáciu medzi inštitúciami, je potrebné zaručiť jej predbežné zaradenie do systému sociálneho zabezpečenia.

60. Taktiež v uvedenej súvislosti Najvyšší súd na tomto mieste s prihliadnutím jednak na zásadu výlučnosti uplatniteľných právnych predpisov v oblasti sociálneho zabezpečenia a jednak na zásadu lojálnej spolupráce v zmysle článku 4 ods. 3 Zmluvy o Európskej únii (viď najmä rozsudok Súdneho dvora z 10. februára 2000 sp.zn. C-202/97 vo veci FTS alebo marginálny bod č. 30 rozsudku zo dňa 26. januára 2006 sp.zn. C-2/05 vo veci Herbosch Kiere NV) deklaruje svoj právny názor, že definitívne určenie uplatniteľných právnych predpisov už ďalej nemôžu spochybníť inštitúcie sociálneho zabezpečenia, ale ani súdy členského štátu, ktorého právneho predpisu sa neuplatňujú v zmysle definitívneho určenia.

Podľa odôvodnenia č. 7 veta prvá a druhá vykonávacieho nariadenia v citovanom znení osoby, na ktoré sa vzťahuje toto nariadenie, by mali od príslušnej inštitúcie dostať včas odpoveď na svoje žiadosti. Odpoveď by sa mala poskytnúť najneskôr v rámci lehôt stanovených v právnych predpisoch dotknutých členských štátov o sociálnom zabezpečení za predpokladu, že takéto lehoty boli stanovené.

61. Je preto celkom právne irelevantný záver žalobcu, že rozhodujúcou skutočnosťou pre existenciu povinných druhov sociálneho poistenia v tomto prípade je aj ním preukazované vykonávanie práce žalobcu na území Slovenskej republiky.

Ak by si konajúci súd v rozpore s výkladovým pravidlom „*reductio ad absurdum*“ takýto právny názor osvojil, potom by potvrdil neželanú situáciu (viď najmä odôvodnenie základného nariadenia č. 15), že hoci by v inom členskom štáte si príslušná inštitúcia podľa bydliska pracovníka ustálila svoju rozhodovaciu právomoc a relevanciu svojho právneho poriadku vrátane prvkov súdnej ochrany, tak by priznal relevanciu aj právneho poriadku iného členského štátu (t.j. Slovenskej republiky), čo je však v rozpore s princípmi riešenia kolíznych právnych situácií.

62. V tejto súvislosti Najvyšší súd musí ďalej poukázať na účinky dohody medzi žalovanou a poľskou inštitúciou ZUS, ktorých spätné účinky sa vzťahujú aj na deň 07.04.2010 ako je uvedené v pozmeňujúcom výroku napadnutého rozhodnutia, hoci k uzavretiu dohody v písomnej forme došlo ku

dňa 10.12.2013, kedy žalovaná akceptovala návrh poľskej inštitúcie ZUS.

Ako už vyššie Najvyšší súd deklaroval, uvedená dohoda určuje uplatniteľné právne predpisy a preto v zmysle čl. 6 ods. 4 vykonávacieho nariadenia na poľskú inštitúciu ZUS prešli so spätnou platnosťou všetky právomoci sociálneho zabezpečenia od dátumu registrácie žalobcu na území Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 4 vykonávacieho nariadenia v citovanom znení platí, že keď sa určí, že uplatniteľnými právnymi predpismi nie sú predpisy členského štátu, v ktorom bola dotknutá osoba dočasne evidovaná, alebo že inštitúcia, ktorá predbežne vyplácala dávky, nebola príslušnou inštitúciou, inštitúcia určená ako príslušná sa považuje za príslušnú so spätnou platnosťou, ako keby daný rozdiel v stanoviskách neexistoval, najneskôr od dátumu dočasnej evidencie alebo od prvého predbežného priznania predmetných dávok.

63. Na základe skutkovej argumentácie a súvisiacich právnych názorov krajského súdu, že v nedávkovom konaní sa nepreukázal reálny výkon práce žalobcu na území Slovenskej republiky a súčasne výkon reálnej podnikateľskej činnosti, ktorú vykonával ako SZČO v Poľskej republike, a preto nie sú splnené podmienky pre aplikáciu čl. 13 ods. 3 vo väzbe na čl. 11 ods. 1 prvá veta základného nariadenia, Najvyšší súd konštatuje, že krajský súd pri súdnom prieskume napadnutého rozhodnutia si osvojil právne závery o nutnosti odmietnuť žalobu.

64. Hoci krajský súd žalobu zamietol s poukazom na skutkovú argumentáciu žalovanej a s tým súvisiacich právnych názorov, že v nedávkovom konaní sa nepreukázal reálny výkon práce žalobcu na území Slovenskej republiky, a preto už nie sú splnené podmienky pre aplikáciu čl. 13 ods. 3 základného nariadenia, tak musí Najvyšší súd vo všeobecnej rovine konštatovať, že takto sformulovaný výrok rozsudku krajského súdu je vecne správny a preto je nutné na odvolacie konanie aplikovať ustanovenie § 219 ods. 1 v spojení s § 250ja ods. 3 O.s.p.

Vzhľadom na dané dôvody Najvyšší súd a s prihliadnutím na procesnú zásadu efektívnosti konania (§ 6 O.s.p.) rozsudok krajského súdu potvrdil.

VI.

65. Odvolací súd vzhľadom na námietky uplatnené žalobcom uvádza, že napadnuté rozhodnutie spĺňa požiadavku na obsahové náležitosti rozhodnutia v zmysle § 209 zák. č. 461/2003 Z.z. Uvedené rozhodnutie správneho orgánu vychádza z dostatočne zisteného skutkového stavu, ktoré je následne vyhodnotené a právne posúdené. Odvolací súd sa stotožňuje s právnymi závermi zistenými v predchádzajúcich konaniach o tom, že žalobca nespĺňa zákonné podmienky pre vznik povinného nemocenského poistenia, povinného dôchodkového poistenia a povinného poistenia v nezamestnanosti od stanoveného dátumu podľa tam uvedených ustanovení slovenskej legislatívy.

Nakoľko počas konania Najvyšší súd z dostupných zdrojov dospel k záveru, že sa vyskytli prekážky pre konanie z dôvodov potreby výkladu únieového práva, a to hore uvedených aplikovaných právnych predpisov a súvisiacich právnych aktov orgánov Európskej únie, preto súdny prieskum prerušil s výsledkom hore opísaným.

66. Na základe zisteného skutkového stavu, uvedených právnych skutočností, po vyhodnotení námietok žalobcu a stanoviska žalovanej ako aj s prihliadnutím na závery obsiahnuté vo vyššie uvedených súdnych rozhodnutiach (čl. 1 ods. 1 Ústavy), najmä už v citovanom rozhodnutí sp.zn. 1Sžso 11/2015, pri ktorých Najvyšší súd nezistil žiaden relevantný dôvod, aby sa od nich obsahu a vyslovených právnych názorov (viď účinky sledované v § 250ja ods. 4 a contrario odsek 7 O.s.p. spolu s čl. 144 ods. 1 ústavy) s prihliadnutím na ústavný princíp právnej istoty zásadne odchyľil (napríklad zásadná zmena právneho prostredia, zistenie odlišného skutkového stavu alebo prijatie protichodného zjednocovacieho stanoviska v zmysle záverov judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva v oblasti zjednocovania alebo zamedzovania vydávania protirečivých rozsudkov, najmä vec Zielinsky, Pradal a spol. v. Francúzska republika č. A- 24846/94, 34165/96 až 34173/96, poprípade vec Borovská a Forrai

v. Slovenská republika č. A- 48554/10 z 25.11.2014), s oznámením termínu vyhlásenia rozsudku postupom podľa §156 ods. 1 a 3 O.s.p. rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku rozsudku.

67. Najvyšší súd v preskúmvanej veci v súlade s ust. § 250ja ods. 2 O.s.p. rozhodol bez pojednávania, lebo nezistil, že by týmto postupom bol porušený verejný záujem (vo veci prebehlo na prvom stupni súdne pojednávanie, pričom účastníkom bola daná možnosť sa ho zúčastniť), tak v odvolacom konaní na základe mu dostupných informácií z pripojeného administratívneho spisu Najvyšší súd dospel k záveru, že nebolo potrebné v súlade s ust. § 250i ods. 1 O.s.p. vykonať dokazovanie a z iných dôvodov nevznikla potreba pojednávania nariadiť.

68. Nakoľko išlo o základnú argumentáciu žalobcu, ktorá sa týkala nesprávneho procesného riešenia situácie sociálneho zabezpečenia na strane žalobcu a ktorá vymedzovala rámec meritórneho súdneho prieskumu, ostatné jeho odvolacie námietky boli týmto skonsumované. Preto sa Najvyšší súd inými námietkami ďalej nezaoberal.

69. O trovách odvolacieho súdneho konania rozhodol Najvyšší súd podľa § 224 ods. 1 v spojitosti s § 250k ods. 1 a § 246c ods. 1 O.s.p. s prihliadnutím na zásady obsiahnuté v zákone č. 97/1963 Zb. o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom, podľa ktorého iba úspešný žalobca má právo na náhradu trov tohto konania, čo v tomto súdnom prieskume nenastalo.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu n i e j e prípustný opravný prostriedok (§ 246c ods. 1 O.s.p.).